

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

LXXII. An Restrictio mentalis aliquando sit licita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

gentem, ex eiusdem Inelyta Religione Domini-
cana opponit Sapientissimum Magistrum Serra,
hæc ex illo excipiens Verba. [Sylvester
hanc sententiam non iudicaret improbabilem,
etiam NB. in Via D. Thomæ: cum Verbo Ac-
cusatio 1. q. 13. & Verbo Confessio q. 1. illum
intelligat, quando agitur ad pœnam spiritua-
lem, non aliam. Ego absolute hanc sententi-
am ob Autoritatem Auctorum citatorum, & ar-
gumenta facta, probabilem esse iudico, sicque
non esse cogendos miteros reos, etiam si iudicē
interrogentur in causa capitali, confiteri cri-
men.] Quid ad hæc Adversarius? Aliud
nihil; nisi quod adhuc obiter indicet aliud argu-
mentum P. Haunoldi, & ad id obiter responde-
at, dicens: [Nec movere debet, quod hæc
obligatio, ut indicavit Haunoldus, paucos mo-
veret; quia exemplis non est iudicandum, sed
legibus. L. sed liceat. 12. ff. de Officio Præsi-
dis.]

322. Verum, præterquam quod Autor
non videatur ipse in se ipse legem, sed ex alio
retulisse, unde facile irrepsit pro initio legis, sed
licet, initium male impressum, ed liceat, allata lex
non quadrat huic loco, illa enim non approbat
obligationem, ut utilem, quæ paucos moveret,
sed Præfectis provinciæ æqui & iusti, secundum
rationem, & non secundum mala exempla pro-
curandi modum præscribens, dicit: *Sed licet is,*
qui provinciam præest, omnium Romæ Magistratum
Vice, & officio fungi debeat, non tamen spectandum
est, quid Roma factum est, quam quid fieri debeat.
Deinde, si in præsentī Controversia ex legibus ci-
vilibus de obligatione conscientie iudicandum
esset, ex his potius confirmaretur contra Adver-
sarium sententia P. Haunoldi. Nam L. 4. ff. de
testibus dicitur. *Lege Julia iudiciorum publicorum*
cavetur, ne invito denuntietur, ut testimonium litis
dicat adversus socerum, generum, Viricum, privignū,
sobrini, sobrinam, sobrinum natum, eosque, qui priori
gradu sint. Ex hac lege, in naturali amore erga
sanguine iunctos fundatā, subsumo. Atqui ne-
mo cuiquam magis est sanguine iunctus, quam
ipse sibi: ergo multo magis eximendus est ab
obligatione in conscientia dicendi testimonium
litis adversus seipsum in causa mortis, quando
propter administrationem iustitiæ, & punitionem
proprij criminis, omnino a foro, & a Jure
interrogandi, vel etiam torturæ, eximi non po-
test, vel ab obligatione dicendi verum in causis
minoribus, non supplebili per torturam. Et
L. 7. C. de testibus habetur. *Nimis grave est, quod*
pœnis, urgeri partem diversam ad exhibitionem eorum,
per quos sibi negotium fiat. Unde intelligitis, quod
intentionis vestra proprias adferre debetis probatio-
nes. Iterum subsumo. Atqui hoc multo magis
grave est, obligari partem ream in conscientia,
ut confessione criminis capitalis sibi ipsi omnium
gravissimum negotium faciat: ergo non est ob-
liganda ad Confessionem criminis, quæ esset

omnium efficacissima probatio; sed probationes
aliunde sunt afferendæ. Itaque credo Adver-
sarium jam penitus provocacionis ad leges, sæ-
pe duntaxat præscribentes formam processuum
judicialium non disponentes quo ad obligatio-
nem Conscientiæ, ut taceam, quod ille supponat,
dari eam legem obligantem Reum, & non pro-
bet, ut debebat probare.

CONTROVERSIA LXXII.

RESTRICTIO MENTALIS.

*An hæc aliquando sit li-
cita.*

323. Q. Vemadmodum P. Haunoldus, 1. de
Jult. tr. 4. n. 784. me ito, ut illicitam
improbat locutionem externam cum mentali
restrictione ad verum sensum, si talis restrictio
fiat sine rationabili causa; ita efficacibus argu-
mentis, ab Adversario, ut ex silentio illius col-
ligo, insolubilibus, cum valde communi sen-
tentia recte probat, ejusmodi locutionem men-
te restrictam non habere rationem mendacii, sed
ex rationabili causa posse esse licitam; quod cla-
ris Verbis indicat S. Th. 2. 2. q. 111. a. 1. ad 1. ubi
ex S. Aug. ait: [Non omne quod fingi-
mus, mendacium est; sed quando id fingimus,
quod nihil significat, tunc est mendacium. Cum
autem fictio nostra referatur ad aliquam signifi-
cationem, non est mendacium, sed aliqua figura
Veritatis.] Hoc ipso restrictionem menta-
lem continens, si ad aliam occultam signifi-
cationem referatur, quam qualem Verba, & cir-
cumstantiæ, in quibus prolata sunt, exterius de-
notare videntur. Per talem figuratam restri-
ctionem mentalem idem S. Doctor 3. diff. 33.
a. 3. ad 1. excusans Verba Jacob, Gen. 27. alle-
rentis se esse primogenitum, inquit, [Di-
cendum, quod Verba, quæ Jacob protulit, NB.
secundum aliquem Intellectum (restrictentem
Verba) necessitatem vel veritatem habuerunt:
Sibi enim primogenitura DEI electione debeba-
tur, & ad illum intellectum Spiritus Sanctus
Verba ordinabat, cujus instinctu & intellectu
Verba ordinabat, sive ipse illum intellectum ex Verbis
acciperet explicitè, sive NB. implicitè (per re-
strictionem mentis) hoc significare intendens,
ad quod Spiritus Sanctus ordinabat, unde NB.
a mendacio excusatur: & eadem ratio est de
omnibus Verbis, quæ mendacium sapere viden-
tur ab illis Viris prolata, in quibus mendacium
concedere nefarium videtur.] Idem dicit, &
Scripturæ exemplis confirmat S. Doctor 1. 2. q.
110. a. 3. ad 3. Si autem, ut Adv. contendit, lo-
cutio externa, audienti pariens falsum sensum, per

per restrictionem mentalem ad verum sensum, sed occultum, & reticentia plurium verborum suppressum, non excusaretur à mendacio, non posset instinctu & ordinatione Spiritus Sancti reddi licita talis locutio, quæ teste S. Thomâ mendacium sapere videtur.

324. Et hoc erat primum argumentum P. Haunoldi n. 786. quod sequenti numero confirmat Testimonio S. Gregorij in Ezechielem in princip. dicentis, Prophetas quandoque conjungere Verbum Oris, verbo mentis, ut scilicet mente subintelligant, quæ per Verba in vero suo sensu expressa, non integrè & explicitè declarant, quo modo loquendi vero, sed dimidiato, & abrupto per restrictionem mentalem, P. Haunoldus rursus confirmat suam assertionem; Adversarius vero illius vim frustra nititur enervare his verbis.

[Si liceat id, unde sensus integri sermonis pendet, mente servare, dicendo V. G. *Petrus non existit*, si mentalis propositio dicat, *non existit in hoc loco*, quo exemplo utitur Haunoldus; etiam visis quibusdam opulentis, quis poterit dicere: *isti sunt divi*: reservatâ mentaliter Syllabâ, res: quia non minus mutatur sensus enuntiationis per reservationem vocis integræ, quam significatio nominis per retentionem unius syllabæ: quis autem non mallet cum suo cane, quam cum tali focio conversari, qui pro divitibus obtruserit ei divos?]

325. Verum, si est paritas inter retentionem Syllabæ, qua prorsus unum Verbum in aliud mutatur, sicut per ablationem unius numeri juxta Philosophum mutatur essentia numeri, quia numerus constitit in indivisibili, uti etiam quodlibet Verbum; si, inquam, est paritas inter retentionem Syllabæ, & inter retentionem aliquorum Verborum, quæ Verba prius prolata non mutantur in alia, & suam veram significationem retinent, sed tantum non absolvunt, & patiunt integrum sensum mente conceptum, & obrationabilem causam suppressum, (quam disparitatem pro solutione sui argumenti noter sibi Adversarius) tunc merito poniteat Adversarium cane suo mordacioris interrogationis; quia utique Apostoli non maluissent cum cane, quam cum amantissimo suo Magistro conversari, qui teste S. Thomâ sapius reticere solitus est aliqua Verba, ad prolatorum sensum integrè complendum necessaria. Nam illa Verba Christi apud Joan. 7. v. 8. *Vos ascendite ad diem festum hunc. Ego enim non ascendam ad diem festum istum*: quibus mox subjungitur, *ut autem ascenderunt fratres ejus, tunc & ipse ascendit ad diem festum, non manifestè, sed quasi in occulto*. S. Doctor loco cit. in Evang. lect. 1. ad finem. ita explicat, supplendo quædam verba reticita. *Vos ascendite ad diem festum hunc. Scilicet ad principium festi: nam septem diebus celebrabatur: ut dictum est. Ego autem non ascendam NB. scilicet. Vobiscum,*

sive ad principium festi. Idem S. D. hæc Verba Christi apud Mar. c. 13. *De die autem illa nemo scit, neque Angeli in celo, neque Filius hominis, nisi Pater.* Supplet 3. p. q. 10. a. 2. ad 1. addendo, quod Filius hominis non sciat, *faciendo scire*, seu scientiâ, faciente scire. Similiter his verbis, ut optimè advertit P. Haunoldus in prima probatione conclusionis, *Non est mortua puella; sed dormit*: Mat. 9. debet per mentalem subauditionem addi, *morte diuturna usque ad communem resurrectionem*; quia mox à Christo erat resuscitanda, quasi à somno suscitaretur. Imò ipse S. Joannes Evangelista, Theologorum Phoenix vel Aquila, testatur cap. 2. hæc Verba: *Solvite templum hoc*: per reticentiam Verbi Corporis à Christo prolata esse: *Ille vero*, inquit v. 21. *dicebat de templo corporis sui.*

326. Tantæ auctoritati, restrictionem mentalem ex rationabili causa licitam declaranti, subjungo nunc ultimum argumentum P. Haunoldi n. 788. sic efformatum. Natura, hoc ipso, quod dederit Jus occultandi veritatem in certis casibus illi, qui eam injustis modis, vel interrogationibus præjudiciosi de cordis arcano elicere cupit, debuit providere modum licitum, declinandi hujusmodi veritatis detectionem: atqui sapius non esset alius modus, nisi per mentalem reservationem; quia silentium frequenter haberetur pro Confessione, & verba æquivoca sæpe non suppetere: ergo reservatio mentalis debuit esse modus licitus, in certis casibus declinandi Veritatis detectionem: cum Verba, mentali reservatione restricta, neque sint oratio falsa, sed imperfecta, & illa proferens non intendat significare falsum, sed tantum permissivè se habeat ad hoc, quod alter judicet falsum ex Verbis, ad sensum verum ex intentione loquentis hic & nunc ordinatis, quemadmodum suprà de Prophetarum, & Christi locutionibus dictum est.

327. Vnde Sotus lib. 5. de Just. q. 6. a. 2. concl. 7. expressè testatur, quando testi non legitime interrogato à Judice, nullum aliud remedium superest celandi veritatem, posse illum respondere *Nescio*, subintelligendo, *ut tibi modò dicam*; etiam si propriis oculis id, de quo interrogatur, vidisset. Ceteri Doctores, sanè plurimi, qui eandem cum P. Haunoldo sententiam tenent, videri possunt apud Dicast. disp. 2. de Juram. dub. 12. n. 300. ubi inter ceteros refert Navat. Palud. Adrianum, Richard. Majorem, Gabrielem, Sylvest. Salonium, Rodriq. Filiarch. quibus Diana p. 3. tr. 6. Resol. 30. accedit, & addit Reginaldum, Pefantium, Stephanum Emonerium, & alios, ex quorum Testimoniis plures quæstiones pro praxi resolvit.

328. Opponit tamen Adversarius adhuc auctoritatem S. Thomæ 2. 2. q. 111. a. 1. cujus hæc Verba sunt.

[Veritati opponitur, quod

ali-

